

torej preseženo. Če se ne motim, nas vsaka kilovatna ura stane 0,10825 evra, tako da se je naložba v razvlažilnik že več kot povrnila.

Nižja temperatura v katastru naj bi koristila obstojnosti arhivskega gradiva. Znižanje relativne vlažnosti v prostorih, ki niso bili ogrevani, naj bi omejilo nastajanje neprijetnih vonjav. Sestankovalnice nam ni več treba ogrevati nad prijetne temperature.

Obeti

Izkušnje v prvem letu razvlaževanja so ugodne. Če bo naslednje enako, a brez požarnega ogrožanja katastra, bom zadovoljen. Ker prostorov ne ogrevamo, kadar nas ni, bo letna poraba električne energije za nekaj deset odstotkov nižja kakor v letu takoj po prvem vklopu

razvlažilnika, ko smo jih delno še.³ Potem komisija ne bo imela več česa doseči in če stanje lahko ostane enako brez njenega vmešavanja, jo lahko ukinemo. Toda izkušnje kažejo, da je napovedovanje nehvaležno, tako da počakajmo in bomo videli.

Literatura

[1] Dular, M., 2004: Jamarstvo čez 30 let, kako leto gor al pa dol. Glas podzemlja, str. 72–74.

[2] Perne, M., 2018: Globalno segrevanje in jame. Glas podzemlja, str. 16–19.

[3] Urankar, R., 2002: Če rožo presadiš v večji »teglc«... Glas podzemlja, str. 23–24.

[4] Prelovšek, M.: osebna komunikacija – merske podatke je delil z menoj.

Primož Jakopin

DZRJL – PREDLOG ZA SPREMEMBO IMENA DRUŠTVA V TREH TUJIH JEZIKIH

Uvod

16. avgusta 2018 sem na društvenem sestanku razložil osnutek izvedbe članka na angleški vikipediji, ki bi se nanašal na naše društvo. V razpravi se je pokazalo, da mnenja članov o tem, zakaj bi bil tak članek sploh potreben, niso enotna. Nekateri so menili, da bi bil najbrž dovolj že članek na slovenski vikipediji (ta je sicer precej skromen, brez slik in z enim samim virom). Moji argumenti niso zveneli dovolj prepričljivo, verjetno so bili malo preveč akademski, pa je stvar hitro spravil v red eden izmed mlajših članov, po klasični terminologiji bi rekli špičak – eden tistih, ki so že bili v spodnjih delih sistema Rene/P4. Povzel je mnenje še nekaterih zraven sedečih, da je pač bolje, če ve za društvo sedem milijard ljudi kot pa če zanj vesta le dva milijona. Argumentu se je res težko upirati in na koncu je prevladalo mnenje, da ima ideja smisel in da je treba z njo nadaljevati.

Predlog izvedbe vikipedijnega članka je vseboval več pripravljalnih, lahko bi se reklo, podpornih (infrastrukturnih) del. Če je pisanje člankov za slovensko različico še razmeroma enostavna zadeva, in ni podvrženo zelo natančni reviziji z vseh možnih kotov in pogledov, je na angleški vikipediji to skrajno resna zadeva, ki ne prenese improviziranja in vrzeli v izvedbi. Preden pa se sploh ocenjuje kakovost članka se pojavi vprašanje njegove umestnosti. Ta zbirka znanja ima že skoraj šest milijonov

enot in se novih, še posebej takih, ki se ne nanašajo na kaj ameriškega ali angleškega, kanadskega, avstralskega ali novozelandskega, zelo otepajo. Čeprav podatke na angleški vikipediji uporabljajo vsi, ne samo angleško govoreči, je med 21-imi superadministratorji z angleške vikipedije (november 2018) le šest takih, ki ne živijo v časovnem območju severne Amerike, in od teh šestih le eden ne živi v časovnem pasu Velike Britanije – deluje nekje v levem delu celinske Evrope (GMT+1), zelo verjetno pa je Američan. Med 1200 administratorji te vikipedije je situacija primerljiva.

Pri članku o DZRJL se najprej pojavi ime društva in če je slovensko znano in o njem ne gre izgubljati besed, je stvar z angleško različico imena DZRJL drugačna. Če je bilo pred leti, v časih, ko je bil telefon predmet, ki ga uporabiš v primeru smrti ali požara (izjava gospe v bloku, s katero smo imeli telefonskega dvojčka – dve številki na istem priključku – in so ji večurni pogovori naših hčera parali živce) še precej vseeno, kako se ime društva piše v tujih jezikih, danes, ko je postal osebni digitalni pomočnik in je z njim veliki večini izmed nas internet dostopen vedno in povsod, temu ni več tako. In da bi društvo s takimi dosežki, predvsem najmlajše generacije, na spletu ne bilo predstavljeno, od imena naprej, v lepi, gladko tekoči angleščini, kar je vsak dan bolj samoumevno, pač ne gre. Ko sem na že omenjenem društvenem sestanku obrazložil svoj predlog za angleško ime društva se je oglasila Špela

Borko in me opozorila, da angleško ime društva ni nekaj, s čimer bi se lahko žogali ampak je del Pravil Društva za raziskovanje jam Ljubljana, ki so pravno zavezujoča. Podarila mi je izvod Jubilejnega Glasu podzemlja 2010, kjer so bila objavljena, potem pa mi jih je poslala še kot priponko. Zahvalil sem se ji za dodatno osvetlitev zadeve – pravila bo pač treba spremeniti, tudi zanje latinski izrek: *Tempora mutantur et nos mutantur in illis* (Časi se spreminjajo in mi z njimi) še kako velja. Iz prvega stavka Pravil:

Na podlagi določil 9. in 33. člena Zakona o društvih, je Občni zbor Društva za raziskovanje jam Ljubljana na svoji seji dne 22. oktobra 1997 sprejel in na seji 19. aprila 2001, 24. aprila 2008 in 26. marca 2009 dopolnil naslednja PRAVILA Društva za raziskovanje jam Ljubljana ... je razvidno, da so bila sprejeta leta 1997 in potem še trikrat dopolnjena, vedno ob občnih zboreh, nazadnje pred devetimi leti. Izkazalo se je sicer, da so bila Pravila tudi po tem letu (2009) še nekajkrat spremenjena, nazadnje na občnem zboru DZRJL 3. marca 2016, a da tujih imen društva nismo več spreminjali. Tega prispevka se tiče predvsem četrti odstavek 1. člena:

Za predstavitev društva v tujini se lahko poleg slovenskega imena uporabljajo tudi še nemško (Höhlenforschungsgesellschaft, Ljubljana), francosko (Société pour l'exploration des grottes, Ljubljana), ali angleško ime društva (Society for cave exploration, Ljubljana). z imeni društva v nemškem, francoskem in angleškem jeziku. Zanimiv je vrstni red, izhajajoč iz časov pred pol stoletja in več. Danes bi bil seveda drugačen (3, 1, 2).

Če je bil avtorjev osnovni namen za potrebe članka o DZRJL na angleški vikipediji Izvršnemu odboru predlagati spremembo angleškega imena društva v sodobnejšo različico na naslednjem Občnem zboru (februarja 2019), se je ob branju Pravil pokazalo, da sta prevetritve in posodobitve potrebna tudi nemško in francosko ime. Vsi trije predlogi so z utemeljitvami vred navedeni v nadaljevanju prispevka.

Ljubljana Cave Exploration Society

Angleščina je ne samo večini članstva v našem društvu, ampak tudi širši domači in svetovni javnosti že kar nekaj časa najbližje (glej npr. članek https://en.wikipedia.org/wiki/English_as_a_lingua_franca). Zato ni potrebno veliko prepričevanja (o neumestnosti vejice v prevodu imena je več govora pri nemškem prevodu), da se izbor angleškega imena prevoda zoži na predvsem dve možnosti: Ljubljana

Cave Exploration Society in Cave Exploration Society of Ljubljana

Druge različice, z besedo club in association namesto society ter research namesto exploration, so že pred časom izpadle. Club nekako ne pritiče društvu z več kot stoletno tradicijo, association pa je bolj združenje, zveza društev kot pa društvo. Research je za dejavnost društva preveč znanstven, exploration je raziskovanje v smislu kot ga izvajajo jamarji. Tudi še ni prepozno za ponovni premislek o angleškem imenu društva, če ima »Društvo za raziskovanje jam Ljubljana« (narekovaja sta dodana, da Google ne bo iskal izvedenk, ampak samo v njih zapisano besedno zvezo) na Googlu 4480 zadetkov, jih imata zgornji možnosti zaenkrat še veliko manj. Iskalni izraz »Ljubljana Cave Exploration Society« jih ima na prvi pogled 56, ko pa se zapeljemo na konec prve strani zadetkov, vidimo, da nam Google ponuja samo še eno stran zadetkov, da jih torej ni več kot 20. In res se na drugi strani zadetkov pokaže, da jih je samo 12, še 16 pa jih iskalnik ne prikaže, ker so zelo podobni prejšnjim. Podobno velja za »Cave Exploration Society of Ljubljana«. Zadetkov naj bi bilo 190, na dnu strani pa je spet videti, da jih ni več kot 30. A že na drugi strani spet vidimo, da je zadetkov le 16, 20 pa jih je bilo izpuščenih, ker so podobni prejšnjim. Obe možnosti imata torej nizko frekvenco in se je na podlagi samo tega podatka težko odločiti. Da bi izbiro olajšal, sem nabral, s pomočjo angleške vikipedije in strani jamarskih zvez posameznih držav, imena vseh društev iz nekaterih angleško govorečih držav, skupaj jih je bilo 440: Združene države Amerike (211), Velika Britanija (189), Avstralija (25), Kanada (9, če ne štejemo še treh francoskih iz Quebeca) ter Nova Zelandija (6). Izrazi, ki bi bili primerni za društvo ali klub, so (v oklepaju najdemo njihove pogostnosti): grotto (170), club (122), society (46), group (44), cavers (15), association (8) in team (8). Američani pač prisegajo na izraz grotto, society je na čisto spodobnem tretjem mestu. Poglejmo še, kolikokrat se pojavi besedna zveza »society of«. Izkaže se, da le dvakrat: Speleological Society of Manitoba ter Society of the Open University Potholers, pa še tu je lahko različici prevoda DZRJL Cave Exploration Society of Ljubljana v prid le prvi izraz. Malo podrobnejši pregled pokaže še, da je od 46 imen društev, ki vsebujejo besedo society, kar 42 takih, kjer je society na koncu imena (brez Ltd., Inc.), samo štirikrat pa kje drugje – poleg zgoraj navedenih dveh le še International Society for Speleological Art in Middle Ozark Lower Earth Society MOLES.

Na kratko rečeno, imen društev, ki so tipa Ljubljana Cave Exploration Society je 42, primeri so Gloucester

Speleological Society, Manchester Underground Society in Wealden Cave and Mine Society, medtem ko je ime tipa Cave Exploration Society of Ljubljana na angleškem govornem področju le eno samo. Zato predlagam, da se odločimo za prvo od navedenih možnosti angleškega prevoda društvenega imena: Ljubljana Cave Exploration Society.

Verein für Höhlenforschung in Ljubljana

Ime društva v nemškem jeziku, kot je zapisano v Pravilih DZRJL, je Höhlenforschungsgesellschaft, Ljubljana. Vzemimo najprej, da je ime ustrezno. Gremo na Google, zapišimo »Höhlenforschungsgesellschaft« v narekovaje, (da Google ne bo iskal izvedenk) in ... dobimo štiri zadetke. Vsi štirje kažejo na strani DZRJL, razen nas te besede torej nihče ne uporablja. Hipotezo o ustreznosti moramo torej žal zavreči. Izkaže se, da gre dejansko za napako, saj »Höhlenforschungsgesellschaft« – dodali smo s med oba g -ja, najde 38 zadetkov. Pa tudi 38 zadetkov je zelo malo, zato iščimo naprej. V imenu DZRJL nastopajo štiri polnopomenske (samostalniki, glagoli, pridevniki, zaimki) besede – društvo, raziskovanje, jama in Ljubljana. S prevodom zadnjih dveh ni težav – jama je v nemščini pač Höhle, Ljubljana pa je že 100 let nedvomni uradni naziv našega glavnega mesta. Ostaneta še društvo in raziskovanje. Tudi tokrat si do boljšega prevoda pomagajmo z imeni jamarskih društev v nemško govorečih deželah, to je Avstriji, s katero smo ob ustanovitvi našega društva že bili v skupni državi, Nemčiji in Švici, zatem pa še z nekaj dodatnimi podatki iz iskalnika Google in nemške vikipedije. Prek spletne strani <http://hoehle.org/mitgliedsvereine> izvemo, da je v Avstriji 26 jamarskih društev, na strani <http://hoehle.org/mitgliedsvereine>, da jih je v Nemčiji 72 in s pomočjo strani <https://speleo.ch/joomla/index.php/de/organisation-de/sektionen>, da jih je v nemško govorečem delu Švice 13. Skupaj 111 društev. Za društvo je v obstoječem prevodu imena DZRJL uporabljen izraz Gesellschaft, da pa bi prevod lahko bil dosti boljši, vidimo že iz pravkar navedenih treh spletnih naslovov. V njih ni niti enkrat uporabljen ta prevod za besedo društvo, dvakrat pa se pojavi druga ustreznica, Verein (Kam gremo v četrtek zvečer? Na ferajn.). Sum potrdi pregled vseh 111 imen, Gesellschaft v njih nastopa 7-krat, Verein 34-krat. Ogledamo si še definiciji za obe besedi na nemški vikipediji. Za prvo najdemo najprej splošno stran z rabo te besede na šestih različnih področjih:

Gesellschaft (Soziologie), Gesellschaft (Ethnologie), Gesellschaft (Staatsrecht), Gesellschaft (Gesellschaftsrecht), wissenschaftliche Gesellschaft,

Forschungs- und Fördervereinigung, in Pflanzengesellschaft. Prve štiri se nanašajo na sociologijo, etnologijo, ustavno pravo in gospodarsko pravo, peta na znanost, raziskovanje in razvoj, šesta pa na rastlinske združbe. Kot najbližje dejavnosti društva si ogledamo peto možnost, in na strani https://de.wikipedia.org/wiki/Wissenschaftliche_Gesellschaft nam že v drugem stavku nalijejo čistega vina. V slovenskem prevodu se glasi: Praviloma zajema dejavnost teh društev širšo regijo, kot sta država ali govorno območje. Za ustreznico Verein pa na strani <https://de.wikipedia.org/wiki/Verein> izvemo (spet v prevodu): Verein označuje prostovoljno in na daljši rok usmerjeno združbo fizičnih in/ali pravnih oseb, ki si prizadevajo za uresničitev določenega namena, ki je neodvisen od menjave članstva. Da je Verein prava izbira za prevod besede društvo v imenu DZRJL postane še bolj jasno, ko si ogledamo 7 imen društev (od 111), v katerih nastopa Gesellschaft: Naturhistorische Gesellschaft Nürnberg e.V. Abt. für Karst-und Höhlenkunde, Toggenburger Gesellschaft für Höhlenforschung, Ostschweizerische Gesellschaft für Höhlenforschung, Schweizerische Gesellschaft für Höhlenforschung Sektion Lenzburg, Schweizerische Gesellschaft für Höhlenforschung Sektion Interlaken, Schweizerische Gesellschaft für Höhlenforschung – Sektion Basel in Schweizerische Gesellschaft für Höhlenforschung Sektion Bern. Le drugo je izjema, v preostalih šestih pa gre enkrat za prirodoslovno društvo, petkrat pa za sekcije širšega (švicarskega) združenja za raziskovanje jam. Ko je tako rešeno vprašanje prevoda besede društvo v imenu DZRJL, ostane še raziskovanje.

V zvezi z raziskovanjem jam prideta v poštev dva prevoda: Höhlenforschung, uporabljen v sedanjem prevodu imena DZRJL, in Höhlenkunde. Vpogled v 111 imen društev z nemškega govornega področja pokaže, da prva beseda nastopa v njih desetkrat (od tega petkrat v že omenjenih švicarskih jamarskih združenjih), druga pa dvajsetkrat, dvakrat več. Od teh dvajsetih zadetkov je 11 takih, kjer so ime kraja za Höhlenkunde ločili z besedico in (v), npr. Verein für Höhlenkunde in München. So že vedeli zakaj - kar težek, štirizložni besedni kamen in malo blažji besedni kamen iz treh zlogov so za lažjo izgovorljivost povezali z mostičkom. Ogledmo si še pogostnosti obeh izrazov v Googlovem iskalniku, spet ju zapišemo v narekovajih: prvi ima 1330 zadetkov, drugi pa 6860, petkrat več. Izbira je videti lahka, drugi prevod zmaga. Ker pa se je ime društva ob ustanovitvi glasilo »Verein für Höhlenforschung in Krain« (knjiga Hubert Trimmel: Historische Höhlenkunde, <https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-663->

07259-1_6)1 si oglejmo razliko med Höhlenforschung in Höhlenkunde še enkrat, malo natančneje. V članku o speleologiji na nemški vikipediji (<https://de.wikipedia.org/wiki/Spel%C3%A4ologie>) že takoj v prvem stavku izvemo, da se beseda nanaša na Fachbegriff für Höhlenforschung/Höhlenkunde – strokovni izraz za raziskovanje jam v znanstvenem oz. jamarskem smislu. Slednji slovenski prevod potrdimo še z definicijo obrazila -kunde s strani <https://de.wiktionary.org/wiki/-kunde> – da gre za končnico, ki določa pojme s področja znanosti, stroke ali tudi izobraževanja (Wissenschaft, Fachgebiet oder auch Schulfach).

Posvetimo na koncu nekaj pozornosti še vejici v dosedanjem nemškem prevodu imena DZRJL. V 111 imenih jamarskih društev z nemškega govornega področja se vejica pojavi le trikrat, v Alpenverein Erlangen, Höhlengruppe ter ArGe Berg, Höhlen- und Karstforschung in Hennefer TV 1895 e.V., Abteilung Speleo – in to nikoli pred imenom kraja. Treba jo je torej izpustiti ali nadomestiti s kakšnim ustrežnejšim besednim vezivom. Odločimo se za in iz nemškega imena društva ob ustanovitvi leta 1910, ki se ga tudi sicer držimo kolikor se le da ter predlagamo za DZRJL v naslovu poglavja izbrani prevod: Verein für Höhlenforschung in Ljubljana.

Société des Explorations Souterraines en Ljubljana

Če je bilo iskanje pravega prevoda imena DZRJL v angleščino razmeroma premočrtno in je predlagana rešitev le izboljšana različica obstoječe in če je bilo pri nemškem prevodu precej več jezikovne telovadbe in pomenskih fines, zagazimo pri iskanju francoskega prevoda v močvirje, ali, še bolj točno povedano, v živo blato. Francozi so narod z domišljijo, v jamah pa domišljija poleti in so temu primerna tudi imena njihovih jamarskih društev. Jih je največ na svetu, prek 500, še angleško govorečih je manj. Uspel sem jih najti 482, 405 v Franciji in njenih prekomorskih ozemljih, tudi v Polineziji in na otoku Réunion, prek strani <https://ffspeleo.fr/structures-13.html> in <https://ffspeleo.fr/clubs-67.html> (moralo bi jih biti sicer 450, a jih v nobenem seznamu ni toliko), 54 v Belgiji (Valonija, <http://speleoubs.be/index.php/decouverte/nos-clubs>), 20 v francosko govorečem delu Švice (<https://speleo.ch/joomla/index.php/de/organisation-de/sektionen>) in 3 v kanadskem Quebecu (<http://www.cancaver.ca/docs/groups.htm#que>). Imena so pestra in slikovita, npr. Casque (Čelada), Te Anaorivai (s Tahitija, bolj soteskarji), Tribu d'explorateurs

des canyons et du karst dans l'état liquide (Pleme raziskovalcev sotesk in krasa v tekočem stanju) ali Passepartrou (Grem skozi luknjo). Med imeni se jih največ, 131 (27 %) začne na Spéléo Club ali Club Spéléo, 75 na Groupe Spéléo ali Spéléo Groupe, 28 na Association. S Société se jih začne 8.

Od štirih polnopomenskih besed v imenu DZRJL z Ljubljano ni problemov, pa tudi s prevodom besede društvo si ne gre po nepotrebnem delati težav – ohranimo sedanjí prevod société, tudi po vzoru na angleški society – le ostrivca smo dodali na oba e-ja, ki sta snovalcem obstoječega prevoda ušla. Problem pa je z jamami. Niz znakov grotte, najbolj tipičen prevod za jama, nastopa v 482 imenih francoskih društev le trikrat: Les taupes grotteuses (Jamski krti), Équipe de Grottologues Mosans (Jamoslovci iz Mosansa) in Grottologues en Montsalesie (Jamoslovci iz Montsalesieja). In še to nikoli kot jama - dvakrat kot jamoslovec, enkrat pa kot pridevnik jamski. Preverjanje z iskalnikom Google potrdi sum, da bo z besedo grotte bolj težko: »pour l'exploration des grottes« najde le 115 zadetkov, od tega sta med prvimi tremi dva, ki kažeta na strani Jamarske zveze Slovenije, malo bolje se obnese »d'exploration des grottes« (raziskovanje jam) s 158 zadetki, bistveno bolje pa malo širši izraz »des explorations souterraines« (podzemskih raziskav) s 1420 zadetki (9-krat več). Še bolje se sicer odreže ta zveza v ednini: »d'exploration souterraine« s 4670 zadetki (30-krat več), a je ne izberemo, ker je dejavnost našega društva raznolika, in bi bila ednina preveč omejevalna. Na podlagi navedenega, tudi z upoštevanjem pripombe o vejici pri nemškem prevodu – v 482 imenih francoskih društev se pojavi le dvakrat in spet nikoli pred imenom kraja, ter z nadomestilom veznika de z en v izogib ponavljanju (des in de, en Ljubljana namesto de Ljubljana) bi bil najprimernejši prevod iz naslova poglavja: Société des Explorations Souterraines en Ljubljana.

Zaključek

Zadeva z imenom društva v tujih jezikih, v prispevku so obravnavani trije, je morda videti precej obrobna, bolj vihar v kozarcu vode. Pa kot ste se lahko prepričali, je treba streti kar nekaj orehov, vsebinskih in jezikovnih, preden se voda zbistri in na vrh priplava sprejemljiva rešitev. A čas ni stran vržen, veliko zanimivega se najde spotoma in, kot bi se reklo, srce je tam, kjer mora biti, če veš, da si se vsaj pošteno potrudil.

¹ Verein für Höhlenkunde in Österreich (https://de.wikipedia.org/wiki/Verein_f%C3%BCr_H%C3%B6hlenkunde_in_%C3%96sterreich) je bil ustanovljen le tri leta prej, 1907 v Gradcu. Sledile so mu sekcije v Trstu, Brnu, Salzburgu, Linzu, na Dunaju, v Semmeringu in Mürrzuschlugu. V Ljubljani pa ne, pri nas je bilo ustanovljeno samostojno društvo.